

Lapinlahden Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistäminen Lapinlahden neuvolaan

Avalt 31.08.2026
2276/00.01.00/2026

Valmistelija(t) Lasten ja nuorten terveystalvelujen päällikkö Sanna Niinimäki, sanna.niinimaki@pshyvinvointialue.fi, p. 044 718 5940, palveluyksikköjohtaja Hanna-Mari Tanninen, hanna-mari.tanninen@pshyvinvointialue.fi, p. 044 718 6513, palvelualuejohtaja Minna Pitkänen, minna.pitkanen3@pshyvinvointialue.fi, p. 044 740 1956, toimialajohtaja Kati Kantanen, kati.kantanen@pshyvinvointialue.fi, p. 044 740 1951

Päätös

Päätösehdotus

Aluehallituksen päätösehdotus:

Aluehallitus esittää aluevaltuustolle hyväksyttäväksi Lapinlahden Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistämistä Lapinlahden neuvolaan syyskaudella 2026.

Ennakkovaikutusten arviointi

Lapinlahden Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistäminen Lapinlahden neuvolaan pidentää osalla perheistä asiointimatkaa, mutta palvelun vähäisen käytön ja nykyisen toteutustavan vuoksi vaikutus arkeen on rajallinen. Keskittäminen parantaa palvelun saatavuutta, jatkuvuutta ja laatua sekä vahvistaa asiakas- ja työturvallisuutta. Samalla henkilöstön työskentelyolosuhteet ja kollegiaalinen tuki paranevat. Kokonaisuutena muutos tehostaa resurssin käyttöä ja tukee palvelujen yhdenmukaista ja kustannustehokasta järjestämistä.

Ennakkovaikutusten arviointi oheisaineistona, lisäksi oheisaineistona lapsivaikutusten sekä maaseutuvaikutusten arvioinnit.

Toimivallan peruste Hallintosääntö § 36

Liitteet ja oheisaineisto

Esityslistan liitteenä:

- Vaikutusten ennakoarviointi Varpaisjärven neuvolapalvelut
- Lapinlahden Varpaisjärven neuvolapalvelut
- Lapsivaikutusten arviointi (LVA)
- Maaseutuvaikutusten arviointi (MVA)
- Kustannus- ja säästöanalyysi
- Julkisen liikenteen selvitys
- Lapinlahden kunnan lapsi- ja perheneuvoston kirjelmä päättäville Varpaisjärven neuvolapalveluiden säilyttämisestä 22.5.2026

- Äänetyspöytäkirja § 56
- Äänetyspöytäkirja § 71

Ahall 17.06.2026 § 216

Valmistelija(t)	Lasten ja nuorten terveystalvelujen päällikkö Sanna Niinimäki, sanna.niinimaki@pshyvinvointialue.fi, p. 044 718 5940, palveluyksikköjohtaja Hanna-Mari Tanninen, hanna-mari.tanninen@pshyvinvointialue.fi, p. 044 718 6513, palvelualuejohtaja Minna Pitkänen, minna.pitkanen3@pshyvinvointialue.fi, p. 044 740 1956 toimialajohtaja Kati Kantanen, kati.kantanen@pshyvinvointialue.fi, p. 044 740 1951
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Esittelijä	hyvinvointialuejohtaja
Päätösehdotus	Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle hyväksyttäväksi Lapinlahden Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistämistä Lapinlahden neuvolaan syyskaudella 2026.
Ennakkovaikutusten arviointi	Lapinlahden Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistäminen Lapinlahden neuvolaan pidentää osalla perheistä asiointimatkaa, mutta palvelun vähäisen käytön ja nykyisen toteutustavan vuoksi vaikutus arkeen on rajallinen. Keskitäminen parantaa palvelun saatavuutta, jatkuvuutta ja laatua sekä vahvistaa asiakas- ja työturvallisuutta. Samalla henkilöstön työskentelyolosuhteet ja kollegiaalinen tuki paranevat. Kokonaisuutena muutos tehostaa resurssin käyttöä ja tukee palvelujen yhdenmukaista ja kustannustehokasta järjestämistä. Ennakkovaikutusten arviointi oheisaineistona, lisäksi oheisaineistona lapsivaikutusten sekä maaseutuvaikutusten arvioinnit.
Toimivallan peruste	Hallintosäätö § 36
Liitteet ja oheisaineisto	Esityslistan oheisaineistona: • Vaikutusten ennakoarviointi Varpaisjärven neuvolapalvelut • Lapinlahden Varpaisjärven neuvolapalvelut • Lapsivaikutusten arviointi (LVA)

- Maaseutuvaikutusten arviointi (MVA)
- Kustannus- ja säästöanalyysi
- Julkisen liikenteen selvitys
- Lapinlahden kunnan lapsi- ja perheneuvoston kirjelmä päättäjille Varpaisjärven neuvolapalveluiden säilyttämisestä 22.5.2026
- Äänetyöpöytäkirja § 56
- Äänetyöpöytäkirja § 71

Valmistelu

Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta käsitteli Lapinlahden Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistämistä Lapinlahden neuvolaan ensimmäisen kerran 12.5.2026 (§ 56). Lautakunta palautti asian valmisteluun lisäselvitysten laatimista varten. Lautakunta edellytti laajempaa kustannus- ja säästöanalyysia, lapsi- ja maaseutuvaikutusten arviointia, julkisen liikenteen toimivuuden selvittämistä, neuvola- ja kouluterveydenhuollon yhdistelmätehtävien mahdollisuuksien tarkastelua sekä liikkuvien palveluiden järjestämismahdollisuuksien ja kustannusten arviointia.

Täydennetyn valmistelun perusteella perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta käsitteli asian uudelleen 8.6.2026 (§ 71) ja päätti äänestyksen jälkeen esittää aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle, että Lapinlahden Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolapalvelut yhdistetään Lapinlahden neuvolaan syyskaudella 2026.

Valmistelun perusteella Varpaisjärven neuvolapalvelujen asiakasmäärät ovat laskeneet merkittävästi. Lastenneuvolapalveluissa on tällä hetkellä 62 asiakasta, ja alueelle syntyy vuosittain alle kymmenen lasta. Äitiysneuvolan asiakkaat asioivat jo nykyisin pääosin Lapinlahden neuvolassa, ja noin puolet lastenneuvolan asiakkaista on valinnut asiointipaikakseen Lapinlahden neuvolan. Neuvolapalvelujen käyttö on siten osittain jo keskitetty.

Selvitysten mukaan Varpaisjärven neuvolatoimipisteen ylläpitämisestä aiheutuu vuosittaisia kustannuksia noin 21 700 euroa. Toimipisteen yhdistämisellä saavutetaan arviolta noin 21 400 euron vuosittaiset säästöt sekä vähennetään henkilöstön työaikaa vieviä siirtymisiä toimipisteiden välillä. Samalla voidaan lisätä terveydenhoitajien käytettävissä olevaa asiakastyöaikaa ja parantaa palvelujen saatavuutta.

Lapsivaikutusten arvioinnin mukaan muutos pidentää osan perheistä asiointimatkoja ja voi lisätä liikkumisesta aiheutuvia kustannuksia. Kokonaisarvion perusteella palvelujen keskittäminen kuitenkin tukee lasten ja perheiden etua turvaamalla palvelujen laadun, saatavuuden, jatkuvuuden sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden. Maaseutuvaikutusten arvioinnin mukaan muutos ei merkittävästi heikennä alueen elinvoimaa tai kilpailukykyä, mutta korostaa liikkumisen merkitystä palvelujen saavutettavuudessa.

Valmistelussa arvioitiin myös neuvola- ja kouluterveydenhuollon yhdistelmätehtävien mahdollisuuksia. Asiakasmäärät eivät muodosta sellaista kokonaisuutta, jolla voitaisiin turvata toiminnan laatu, ammatillisen osaamisen ylläpito ja henkilöstön työhyvinvointi yhdistämällä tehtävät yhteen vakanssiin. Liikkuvien palvelujen osalta todettiin, että niiden käyttöönotto edellyttäisi erillistä strategista valmistelua, eikä niitä ole tällä hetkellä käytössä hyvinvointialueella. Alustavan arvion mukaan liikkuvan neuvolapalvelun perustamiskustannukset olisivat noin 200 000–300 000 euroa, minkä lisäksi toiminnasta aiheutuisi merkittäviä vuosittaisia käyttökustannuksia.

Esitys perustuu palveluverkon uudistamiseen ja R3-palvelurakennemuutokseen, jonka tavoitteena on turvata Lapinlahden ja Varpaisjärven alueen perheille laadukkaat, turvalliset ja yhdenvertaiset neuvolapalvelut sekä varmistaa henkilöstöresurssien tarkoituksenmukainen ja kustannustehokas käyttö.

Pevamltk 08.06.2026 § 71

Valmistelija(t) Lasten ja nuorten terveyspalvelujen päällikkö Sanna Niinimäki, sanna.niinimaki@pshyvinvointialue.fi, p. 044 718 5940, palveluysikköjohtaja Hanna-Mari Tanninen, hanna-mari.tanninen@pshyvinvointialue.fi, p. 044 718 6513, palvelualuejohtaja Minna Pitkänen, minna.pitkanen3@pshyvinvointialue.fi, p. 044 740 1956 toimialajohtaja Kati Kantanen, kati.kantanen@pshyvinvointialue.fi, p. 044 740 1951

Päätös

Juuso Niiranen teki vastaesityksen:

Viranhaltijan esitys hylätään ja vastaesitys hyväksytään. Suunnitelma keskittää Varpaisjärven neuvolapalvelut Lapinlahdelle uhkaa heikentää palveluiden saavutettavuutta ja lisätä alueellista eriarvoisuutta. Esitän, että Varpaisjärven äitiys- ja perheneuvola jatkaa entisellään. Neuvolatoiminnan ydin on varhainen puuttuminen ja ennaltaehkäisy, jotka toteutuvat parhaiten lähellä perheiden arkea. Paikallisen toimipisteen säilyttäminen ei ole ainoastaan mukavuuskysymys, vaan strateginen valinta, jolla torjutaan raskaampien ja kalliimpien erityispalveluiden tarvetta tulevaisuudessa. Lähipalvelu varmistaa, että kynnyks hakea tukea pysyy matalana myös niille perheille, joilla on haasteita liikkumisen tai talouden kanssa. Pitkät asiointimatkat pienten lasten kanssa kuormittavat perheiden jaksamista ja lisäävät matkakustannuksia. Paikallinen neuvola on myös merkittävä vetovoimatekijä, joka pitää Varpaisjärven houkuttelevana asuinpaikkana nuorille perheille ja

ylläpitää kylän elinvoimaa. Palveluverkkoa tarkasteltaessa on huomioitava, että keskittämisestä saatavat välittömät tilasäästöt voivat kääntyä pitkäaikaisiksi menonlisäyksiksi, jos perheiden ongelmat jäävät etäisyyden vuoksi havaitsematta ajoissa. Varpaisjärven äitiys- ja perheneuvolan säilyttäminen on investointi lasten turvalliseen kasvuun ja koko hyvinvointialueen sosiaaliseen kestävyyteen.

Tiia Eskelinen, Milja Nousiainen ja Jari Saario kannattivat esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että koska asiassa on tehty esittelijän esityksestä poikkeava vastaesitys, suoritetaan asiassa äänestys. Äänestyksessä JAA on pohjaesitys ja El Juuso Niirasan vastaesitys.

Äänestyksessä annettiin ääniä seuraavasti:

JAA-ääniä: 6

El-ääniä: 5

JAA-ääniä antoivat: Jukka Muukka, Tuula Savolainen, Jere Ronkainen, Minna Back-Hytönen, Paula Korhonen ja Antti Valta

El-ääniä antoivat: Tiia Eskelinen, Jari Saario, Tanja Airaksinen, Milja Nousiainen ja Juuso Niiranen

Päätökseksi tuli pohjaesitys.

Äänestyspöytäkirja on pöytäkirjan liitteenä.

Esittelijä perhe- ja vammaispalveluiden toimialajohtaja

Päätösehdotus Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta esittää Lapinlahden Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistämistä Lapinlahden neuvolaan syyskaudella 2026 aluehallitukselle ja edelleen hyvinvointialueen aluevaltuustolle päätettäväksi.

Ennakkovaikutusten arviointi

Lapinlahden Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistäminen Lapinlahden neuvolaan pidentää osalla perheistä asiointimatkaa, mutta palvelun vähäisen käytön ja nykyisen toteutustavan vuoksi vaikutus arkeen on rajallinen. Keskittäminen parantaa palvelun saatavuutta, jatkuvuutta ja laatua sekä vahvistaa asiakas- ja työturvallisuutta. Samalla henkilöstön työskentelyolosuhteet ja kollegiaalinen tuki paranevat. Kokonaisuutena muutos tehostaa resurssin käyttöä ja tukee palvelujen yhdenmukaista ja kustannustehokasta järjestämistä.

Ennakkovaikutusten arviointi on kuvattu 12.5.2026 lautakunnan kokouksessa, jota on vielä syvennetty lapsivaikutusten sekä maaseutuvaikutusten arvioinneilla.

Toimivallan peruste Hallintosääntö 41 §, lautakunnan yleiset tehtävät kohta 2
Hallintosääntö 41 §, lautakunnan erityistehtävät kohta 1, 2 ja 4

Liitteet ja oheisaineisto

Esityslistan oheisaineistona:

- Vaikutusten ennakoarviointi Varpaisjärven neuvolapalvelut

- Lapinlahden Varpaisjärven neuvolapalvelut
- Lapsivaikutusten arviointi (LVA)
- Maaseutuvaikutusten arviointi (MVA)
- Kustannus- ja säästöanalyysi
- Julkisen liikenteen selvitys
- Lapinlahden kunnan lapsi- ja perheneuvoston kirjelmä päättäjille Varpaisjärven neuvolapalveluiden säilyttämisestä 22.5.2026

Valmistelu

Perhe- ja vammaispalvelujen lautakunnassa 12.5.2026 § 56 oli esityksenä Lapinlahden Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistäminen Lapinlahden neuvolaan. Perhe- ja vammaispalvelujen lautakunta päätti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi. Valmistelun aikana pyydettiin selvittämään laajemmat kustannus- ja säästöanalyysit, tekemään lapsi- ja maaseutuvaikutusten arviointi, selvittämään perheiden mahdollisuudet päästä palveluihin julkisella liikenteellä, selvittämään mahdollisuudet yhdistää neuvola ja kouluterveydenhuollon vastaanottopäiviä, yhdistelmätehtäviä terveydenhoitajille sekä selvittämään liikkuvien yhdistelmäpalveluiden järjestämisen mahdollisuudet ja kustannukset alueille.

Lapinlahden Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolan yhdistäminen ja siihen liittyvät muutokset R3 palvelurakennemuutoksen osalta käsitellään ja päätetään aluevaltuustossa. Palveluverkkoa on lausuttu arvioitavan vuosittain ja arvioinnon pohjalta voidaan todeta, että Varpaisjärven neuvolapalveluiden asiakasmäärät ovat laskusuuntaiset. Tämän vuoksi on perustelua esittää kustannustehokkaampaa ratkaisua yhdistämällä palvelu osaksi Lapinlahden neuvolaa.

1) Laajemmat kustannus- ja säästöanalyysit

Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolaan on tämän hetkisen tiedon mukaan syntymässä alle 10 lasta. 1-6-vuotiaita lapsia on neuvolapalveluissa 62 (syntyneet vuosina 2020-2025). Syksyllä 2026 Varpaisjärven neuvolan asiakkaista kouluun siirtyy 12 lasta. Asiakkuuksia poistuu neuvolapalveluista enemmän kuin asiakkuuksia syntyy. Huomioitavaa on, että lasta odottavat asioivat jo tällä hetkellä omasta toiveestaan Lapinlahden neuvolassa ja noin puolet lastenneuvolan asiakkaista on valinnut asiointipaikakseen Lapinlahden neuvolan.

Varpaisjärven neuvolan toimipisteen ylläpitämisestä aiheutuu arviolta noin 21 705 euron vuosikustannukset. Tämän lisäksi kertahankintakulut 8617 euroa. Toimipisteen yhdistämisellä saavutetaan arviolta 21 415 euron säästö (ks. oheismateriaali kustannus- ja säästöanalyysi). Yhdistymisen myötä osa lääkintäteknisistä laitteista siirretään toisiin toimintayksiköihin, jolloin hankintakuluja ei niistä synny. Kustannus- ja säästöanalyysissä on kuitenkin huomioitu koko Varpaisjärven neuvola-asiakkaiden määrä, joista osa asioi jo nyt Lapinlahden neuvolassa.

Varpaisjärven lastenneuvolan toimipisteen asiakkaiden määräaikaistarkastuksien aikatarve on 87 tuntia ja 45 minuuttia. Varpaisjärven äitiysneuvolassa on laskettuja aikoja loppu vuodelle vielä kaksi.

Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolan vähäiseen palvelun tarpeeseen nähden ei ole kustannustehokasta ylläpitää toimipistettä ja kattaa siihen liittyviä henkilöstö-, tila-, laite- ja muita ylläpitokuluja. On huomioitava, että lautakunnan päättäessä säilyttää Varpaisjärven neuvolapalveluiden toimipisteen, tarkoittaa tämä jatkossa sitä, ettei neuvola-aikoja voida enää tarjota yhtä laajasti kuin aikaisemmin, vaan asiakkaiden määrän mukaan terveydenhoitajan vastaanotto järjestyisi Varpaisjärvellä jatkossa arviolta 1-2 kertaa kuukaudessa, kuitenkin niin, että seularajat (+-3kk) toteutuvat. Myös mahdolliset vastaanottoaikojen siirrot ja kohdennettua tukea vaativat käynnit ohjautuisivat jatkossa Lapinlahden neuvolaan.

Hyvinvointialueen säästöpainotukset huomioiden henkilöstöresursseja kohdennetaan lapsimäärän mukaisesti. Mikäli terveydenhoitaja ottaa Varpaisjärven asiakkaat vastaan Lapinlahden neuvolassa, voidaan kustannusanalyysissä mainitut kustannukset ja hukka välttää. Samalla voidaan tarjota vastaanottoaikoja laajemmin ja joustavammin perheiden tarpeisiin vastaten. Lapinlahden Varpaisjärven toimipisteen yhdistäminen vapauttaa terveydenhoitajan siirtymisiin työpisteiden välillä käytettävässä matka-ajassa asiakastyöhön arviolta noin 27 asiakas aikaa vuodessa Lapinlahden neuvolaan. Tarkempi kustannus- ja säästöanalyysi oheisaineistona. Lapinlahden lapsi- ja perheneuvoston esiinnostama aikojen riittämättömyys korjaantuisi myös sillä, ettei terveydenhoitajan työaikaa mene hukkaan työpisteiden välisiin siirtymiin.

2) Lapsivaikutusten arviointi, maaseutuvaikutusten arviointi ja julkisen liikenteen selvitys

Lapsivaikutusten arviointi (LVA)

Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolan yhdistäminen Lapinlahden terveysaseman neuvolaan vahvistaa ja parantaa neuvolapalvelujen saatavuutta ja parantaa asiakastyön laatua, asiakasturvallisuutta ja lisää työntekijöiden työhyvinvointia. Matka neuvolaan osalla perheistä pitenee ja saattaa aiheuttaa haasteita taloudellisiin (polttoainekulujen nousu) ja kulkuyhteyksien mahdollisuuksien osalta. Mikäli kulkuyhteys ja liikkuminen neuvolaan on hankalaa, saattaa se vaikuttaa palvelun käyttöön jossain määrin heikentävästi, jolloin lapsen oikeus ja etu ei toteudu. Kuitenkin kokonaisarvion pohjalta Varpaisjärven neuvolapalvelujen yhdistäminen osaksi Lapinlahden neuvolaan tukisi parhaiten Varpaisjärven 0-6-vuotiaiden lasten sekä lasta odottavien etua. Vaikka neuvolan palvelupiste poistuisi Varpaisjärveltä, muut lasten ja perheiden palvelut säilyvät alueella ennallaan. Muutos ei koske kaikkia perheitä. Palvelujen keskittäminen vastaa osittain jo nykyistä asiointikäyttäytymistä. Tarkempi lapsivaikutusten arviointi oheisaineistona.

Maaseutuvaikutusten arviointi (MVA)

Toimipisteiden yhdistäminen säilyttää neuvolapalvelut samassa kunnassa osana perhekeskusverkostoa ja pääosin vahvistaa palvelun saatavuutta, koska useamman terveydenhoitajan toimipisteessä vastaanottoaikoja on enemmän tarjolla. Muutos turvaa palvelun laadun ja voi vahvistaa perheiden verkostoitumista, mutta samalla se voi heikentää Varpaisjärven vetovoimaa ja lisätä asioinnin suuntautumista Lapinlahdelle. Riskinä on myös paikallisyhteisöön kiinnittymisen heikkeneminen.

Osalle perheistä saavutettavuus voi heikentyä pidemmän matkajan vuoksi (matka Lapinlahden neuvolaan 22km / 20min), mikä lisää kustannuksia (alle 1-vuotiaan käynneistä arviolta 53 euroa). Toisaalta joillekin perheistä neuvolamatka voi lyhentyä. Toimipisteiden yhdistäminen voi parantaa asiakaspalvelun laatua sekä lisätä perheiden välistä verkostoitumista sekä lisätä henkilöstön työhyvinvointia, saatavuutta ja pysyvyyttä.

Osa hyvinvointialueen kunnista on pinta-alaltaan laajoja kuntia, ja myös tällä hetkellä kaikissa kunnissa on raja-alueilla asuvia perheitä, joille matka neuvolaan on pitkä. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta on huomioitava, että jo tälläkin hetkellä osalla maaseutualueilla asuvista perheistä asiointi tapahtuu neuvoloissa, jolloin edestakainen matka voi olla jopa 120 kilometriä.

Kokonaisarvio: Muutos ei heikennä maaseudun elinvoimaa tai kilpailukykyä, mutta korostaa liikkumisen merkitystä palvelujen saavutettavuudessa. Tarkempi maaseutuvaikutusten arviointi oheisaineistona.

Yhteenvetona Varpaisjärven asuinalueelta on osittain toimiva joukkoliikenne Lapinlahdelle, mutta tämä ei palvele lapsiperheitä niin, että matkat molempiin suuntiin voitaisiin hoitaa julkisella liikenteellä. Odotus- ja matka-aika tulee kohtuuttoman pitkäksi. Lapsiperheissä auton omistaminen on yleensä vielä yleisempää kuin keskimäärin, koska liikkumistarpeet ovat suuremmat (päiväkot, koulu, harrastukset), asuminen usein väljempää tai kauempana palveluista. Valtaosalla lapsiperheistä on auto (usein jopa useampi), vaikka tarkka prosentti vaihtelee alueittain (Tilastokeskus). Julkisen liikenteen selvitys oheisaineistona.

3) Neuvolan ja kouluterveydenhuollon yhdistämismahdollisuudet

Neurolatyön laadun ja tarvittavan osaamisen turvaamiseksi riittävä asiakasmäärä on keskeinen edellytys. Neuvolan tehtävänä on tunnistaa lapsen mahdolliset kehitysviiveet ja muut poikkeamat mahdollisimman varhain, tarjota kohdennettua tukea viiveettä sekä tarvittaessa ohjata jatkotutkimuksiin ja -palveluihin.

Suosituksen mukaan terveydenhoitajalla tulisi olla 280 lastenneuvola-asiakasta, mikäli työ painottuu pelkästään

lastenneuvolaan, eikä sijaisia ole. Jos terveydenhoitaja työskentelee sekä äitiys- että lastenneuvolassa, lapsiasiakkaiden määrän tulisi olla 140-160 laadun ja osaamisen varmistamiseksi. Äitiysneuvolassa terveydenhoitajalla tulisi olla 76 raskaana olevaa, jos terveydenhoitaja työskentelee pelkästään äitiysneuvolassa ja 38 raskaana olevaa, jos tehtävänä on yhdistelmäneuvola. Varpaisjärven asiakasmäärä jää näihin suosituksiin nähden pieneksi, minkä vuoksi on perustelua, että palvelu yhdistetään kokonaisuudessaan muihin neuvoloihin. Kouluterveydenhuollossa suositeltu mitoitus on 460 oppilasta terveydenhoitajaa kohden, jotta laatu ja ammatillinen osaaminen voidaan turvata. Varpaisjärven koulussa oppilaita on 162.

Terveydenhoitajan työn eri osa-alueet (neuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto) edellyttävät kukin omaa erityisosaamistaan ja vastuullista asiantuntijuutta. Terveydenhoitajat ovat ennaltaehkäisevän työn keskeisiä asiantuntijoita. Neuvolatyössä korostuu erityisesti lapsen terveyden ja ikäkausikehityksen syvällinen tuntemus, perheiden tukeminen ja monialainen yhteistyö. Terveydenhoitaja on usein ensimmäinen ammattilainen, joka havaitsee lapsen mahdolliset kehitysviiveet, ja jonka tulee osata arvioida poikkeamia. Työssään terveydenhoitaja hyödyntää erilaisia arviointi- ja seulontamenetelmiä.

Varpaisjärven lastenneuvolan ja koulun asiakasmäärien yhdistäminen eivät muodostu sellaisiksi, että se olisi laadun näkökulmasta realistista. Myös henkilöstön työhyvinvoinnin kannalta on tärkeää, ettei yksittäiselle työntekijälle kasaannu liikaa vaativia erityisosaamista edellyttäviä työtehtäviä.

4) Liikkuvien yhdistelmäpalvelujen järjestämisen mahdollisuudet ja kustannukset

Liikkuvien yhdistelmäpalveluiden järjestämismahdollisuuksia ja kustannuksia on tarkasteltu alustavasti. Käytettävissä olevan aikataulun puitteissa luotettavan kustannusarvion laatiminen ei ole mahdollista. Liikkuvien palveluiden kustannusrakenteeseen vaikuttavat merkittävästi useat vielä avoinna olevat tekijät, kuten palvelun toteutustapa, ajoneuvoratkaisut, henkilöstörakenne sekä toiminnan laajuus ja säännöllisyys. Keskeinen kustannuksiin vaikuttava kysymys on myös se, kuka vastaisi liikkuvan yksikön kuljettamisesta, ja millaista osaamista tehtävä edellyttäisi. Näihin liittyvät henkilöstö- ja koulutusratkaisut vaikuttavat olennaisesti kokonaiskustannuksiin.

Tällä hetkellä hyvinvointialue ei tarjoa liikkuvia neuvolapalveluja. Karkean arvion mukaan liikkuvan neuvolan perustaminen, sisältäen vastaanottokäyttöön soveltuvan ajoneuvon, tarvittavan välineistön ja tietotekniset ratkaisut, olisi noin 200 000-300 000 euroa. Tämän lisäksi syntyy jatkuvia käyttökustannuksia, kuten henkilöstö-, polttoaine-, huolto- ja vakuutuskuluja.

Liikkuvien palveluiden tuottaminen edellyttää laajempaa palvelurakenteellista tarkastelua ja linjauksia esimerkiksi työnjaosta, palveluiden sisällöstä sekä toiminnan organisoinnista. Tällaiset linjaukset eivät ole yksinomaan palvelutuotannon tasolla ratkaistavissa, vaan edellyttää strategisen tason päätöksentekoa. Edellä mainituista syistä liikkuvien palveluiden kustannusten tarkempi arviointi vaatisi erillisen, perusteellisemman selvityksen, jossa määritellään palvelun toteutusmalli, resurssi ja vastuu.

Lapinlahden lapsi- ja perheneuvosto on tehnyt 22.5.2026 kirjelmän hyvinvointialueelle, joka on otettu huomioon valmistelussa.

Pevamltk 12.05.2026 § 56

Valmistelija(t) Lasten ja nuorten terveyspalvelujen päällikkö Sanna Niinimäki, sanna.niinimaki@pshyvinvointialue.fi 044 718 5940, palveluyksikköjohtaja Hanna-Mari Tanninen hanna-mari.tanninen@pshyvinvointialue.fi, 044 7186513, palvelualuejohtaja Minna Pitkänen, minna.pitkanen3@pshyvinvointialue.fi, 044 7401956

Päätös

Esittelijä teki kokouksessa muutetun päätösehdotuksen:

Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta esittää Lapinlahden Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistämistä Lapinlahden neuvolaan aluehallitukselle ja edelleen hyvinvointialueen aluevaltuustolle päätettäväksi.

Juuso Niiranen teki vastaesityksen:

Viranhaltijan esitys hylätään ja vastaesitys hyväksytään. Suunnitelma keskittää Varpaisjärven neuvolapalvelut Lapinlahdelle uhkaa heikentää palveluiden saavutettavuutta ja lisätä alueellista eriarvoisuutta. Esitän, että Varpaisjärven äitiys- ja perheneuvola jatkaa entisellään. Neuvolatoiminnan ydin on varhainen puuttuminen ja ennaltaehkäisy, jotka toteutuvat parhaiten lähellä perheiden arkea. Paikallisen toimipisteen säilyttäminen ei ole ainoastaan mukavuuskysymys, vaan strateginen valinta, jolla torjutaan raskaampien ja kalliimpien erityispalveluiden tarvetta tulevaisuudessa. Lähipalvelu varmistaa, että kynnys hakea tukea pysyy matalana myös niille perheille, joilla on haasteita liikkumisen tai talouden kanssa. Pitkät asiointimatkat pienten lasten kanssa kuormittavat perheiden jaksamista ja lisäävät matkakustannuksia. Paikallinen neuvola on myös merkittävä vetovoimatekijä, joka pitää Varpaisjärven houkuttelevana asuinpaikkana nuorille perheille ja ylläpitää kylän elinvoimaa. Palveluverkkoa tarkasteltaessa on huomioitava, että keskittämisestä saatavat välittömät tilasäästöt voivat kääntyä pitkäaikaisiksi menonlisäyksiksi, jos perheiden ongelmat jäävät etäisyyden vuoksi havaitsematta ajoissa.

Varpaisjärven äitiys- ja perheneuvolan säilyttäminen on investointi lasten turvalliseen kasvuun ja koko hyvinvointialueen sosiaaliseen kestävyys.

Tiia Eskelinen ja Jari Saario kannattivat esitystä.

Minna Back-Hytönen teki vastaesityksen:

Keskustan lautakuntaryhmä esittää palautusta valmisteluun Oravikosken, Timolan, Vehmersalmen ja Varpaisjärven neuvoloiden osalta. Valmistelussa selvitetään lautakunnalle päätöksenteon tueksi: 1. laajemmat kustannus- ja säästöanalyysit 2. tehdään lapsi- ja maaseutuvaikutusten arviointi, lisäksi selvitetään perheiden mahdollisuudet päästä palveluihin julkisella liikenteellä 3. selvitetään mahdollisuudet yhdistää neuvola ja kouluterveydenhuollon vastaanottopäiviä, yhdistelmätehtäviä terveydenhoitajille 4. Selvitetään liikkuvien yhdistelmäpalveluiden järjestämisen mahdollisuudet ja kustannukset alueilla.

Jukka Muukka, Juuso Niiranen, Antti Valta ja Jari Saario kannattivat esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että koska asiasta on tehty pohjaesityksestä poikkeava vastaesitys ja esitys asian palauttamisesta uudelleen valmisteluun, suoritetaan ensin äänestys Minna Back-Hytösen esityksestä asian palauttamisesta uudelleen valmisteluun.

Äänestyksessä JAA on pohjaesitys ja EI Minna Back-Hytösen vastaesitys.

Äänestyksessä annettiin ääniä seuraavasti:

JAA-ääniä: 1

EI-ääniä: 8

JAA-ääniä antoivat: Paula Korhonen

EI-ääniä antoivat: Minna Back-Hytönen, Tuula Savolainen, Jukka Muukka, Antti Valta, Juuso Niiranen, Kari Riihola, Jari Saario ja Tiia Eskelinen

Koska asia palautuu valmisteluun, Juuso Niirasen vastaehdotuksesta ei äänestetty.

Päätökseksi tuli Minna Back-Hytösen vastaesitys.

Äänestyspöytäkirja on pöytäkirjan liitteenä.

Esittelijä perhe- ja vammaispalveluiden toimialajohtaja

Päätösehdotus

Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta päättää, että Lapinlahden Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolapalvelut yhdistetään Lapinlahden neuvolan toimipisteeseen 1.8.2026 alkaen.

Ennakkovaikutusten arviointi

Lapinlahden Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen siirtäminen Lapinlahden neuvolaan pidentää osalla perheistä asiointimatkaa, mutta palvelujen kokonaisuus on jo osittain keskitetty, mikä vähentää muutoksen vaikutusta arkeen. Keskittäminen parantaa palvelujen jatkuvuutta, saatavuutta ja laatua

sekä vahvistaa henkilöstön kollegiaalista tukea ja työhyvinvointia. Samalla resurssien käyttö tehostuu ja palvelut yhdenmukaistuvat. Kokonaisuutena muutos tukee palvelujen tarkoituksenmukaista ja kustannustehokasta järjestämistä.

Ennakkovaikutusten arviointi on kuvattu tarkemmin oheisaineistona olevassa erillisessä liitteessä.

Toimivallan peruste Hallintosääntö 41 §, lautakunnan yleiset tehtävät kohta 2
Hallintosääntö 41 §, lautakunnan erityistehtävät kohta 1, 2 ja 4

Liitteet ja oheisaineisto

Esityslistan oheisaineistona:

- Ennakkovaikutusten arviointi
- Siirtoesitys (Power point -esitys)

Valmistelu

Lapinlahden Varpaisjärven lastenneuvolapalveluiden asiakasmäärä on tällä hetkellä 62 lasta (0-6 vuotiaita). Äitiysneuvolan asiakkaat asioivat jo Lapinlahden neuvolan toimipisteessä, jossa myös äitiysneuvolan lääkäripalvelut ovat. Lastenneuvolapalvelut on tuotettu siten, että terveydenhoitaja on käynyt Lapinlahden terveysaseman toimipisteeltä Varpaisjärven toimipisteessä kerran viikossa. Lastenneuvolan lääkäripalvelut on toteutettu Varpaisjärven neuvolan toimipisteessä.

Lapinlahden Varpaisjärven neuvolan lähin toinen neuvolan toimipiste on Lapinlahden neuvola (etäisyys 22 kilometriä).

Yhden työntekijän toimipisteeseen liittyy useita haavoittuvuuksia:

- asiakasturvallisuuteen ja työhyvinvointiin liittyvät riskit,
- palvelun keskeytyminen äkillisten poissaolojen vuoksi ja
- työntekijän kuormittuminen ja kollegiaalisen tuen puute.

Suurempaan toimipisteeseen siirtyminen mahdollistaa asiakasaikojen riittävyyden ja kohdennetun tuen oikea-aikaisuuden myös henkilöstöpoissaolojen aikana.

Toiminnan keskittämällä saavutetaan kustannussäästöjä erityisesti:

- lääkinnällisten laitteiden hankinnoissa,
- rokotteiden varastoinnissa ja logistiikassa,
- hoitotarviketilausten keskittämisessä ja päällekkäisten toimintojen vähenemisessä ja
- henkilöstön virantoimitusmatkojen ja tilavuokrien vähenemisellä.

Neuvolatoimintaa ohjaava asetus (93/2026) ei määrittele neuvolapalvelujen sijaintia kunnassa. Lapinlahden Varpaisjärven neuvolapalvelujen keskittäminen Lapinlahden neuvolaan turvaa palvelut asiakkaalle edelleen saman kunnan sisällä toteutuvaksi.

Lapinlahden Varpaisjärven toimipisteen äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen siirtämistä Lapinlahden terveysasemalla sijaitsevaan neuvolaan esitetään toteutettavaksi 1.8.2026 alkaen. Siirtoesitys pohjautuu perhe- ja vammaispalvelujen R3 uudistuksen toimeenpanosuunnitelmaan ja palveluverkon uudistamiseen.

Tavoitteena on turvata Lapinlahden Varpaisjärven alueen lasta odottaville ja alle kouluikäisten lasten perheille tasavertaiset, laadukkaat ja jatkuvat äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, vahvistaa henkilöstön työhyvinvointia sekä parantaa asiakas- ja työturvallisuutta.